

बार्हस्पत्यो भरद्वाजः। इन्द्रः। त्रिष्टुप्

या तं ऊतिरवमा या परमा या मध्यमेन्द्र शुष्मिन्नस्ति।

ताभिरू षु वृत्रहत्येऽवीर्न एभिश्च वाजैर्महान्न उग्र ॥ ६.०२५.०१

शुष्मिन्- बलिन्। इन्द्र- परमैश्वर्यसम्पन्न। या। ते- तव। ऊतिः- रक्षा। अवमा- अधमा। या। परमा- उत्तमा। या। मध्यमा। अस्ति- भवति। ताभिः। वृत्रहत्ये- आवरणनाशने निमित्ते सति। नः- अस्मान्। अवीः- रक्ष। उग्र- तीक्ष्ण। महान्- महात्मा सन्। नः- अस्मान्। एभिः- एतैः। वाजैः- अन्नैः। च। सङ्गमय ॥१॥

आभिः स्पृधौ मिथतीररिष्यन्नमित्रस्य व्यथया मन्युमिन्द्र।

आभिर्विश्वा अभियुजो विषूचीरार्याय विशोऽव तारीर्दासीः ॥ ६.०२५.०२

आभिः- एताभिः स्तुतिभिः। अरिष्यन्- अहिंसन्। मिथतीः- हिंसाकरान्। स्पृधः- स्पर्धमानान्। व्यथय- नाशय। इन्द्र। अमित्रस्य- शत्रोः। मन्युम्- क्रोधम्। व्यथय। आभिः- एताभिः स्तुतिभिः। विश्वाः- सर्वाः। अभियुजः- अभियोक्त्रीः। विषूचीः- सर्वतो गताः। दासीः- उपक्षपयित्रीः। विशः- प्रजाः। आर्याय- आर्यशीलाय। अव तारीः- नाशय ॥२॥

इन्द्रं जामय उत येऽजामयोऽर्वाचीनासौ वनुषौ युयुज्रे।

त्वमेषां विथुरा शवांसि जहि वृष्ण्यानि कृणुही पराचः ॥ ६.०२५.०३

इन्द्र- ईशनाधिदैवत। जामयः- बान्धवाः। उत- अपि च। ये। अजामयः- अबान्धवाः। वनुषः- हिंसन्तः शत्रवः। अर्वाचीनासः- अस्मदभिमुखाः। युयुज्रे- उद्युक्ता भवन्ति। एषाम्- तेषाम्। त्वम्। विथुरा- हीनानि। वृष्ण्यानि- पौरुषाणि। शवांसि- बलानि। जहि- नाशय। तान्। पराचः- पराङ्मुखान्। कृणुहि- कुरु ॥३॥

शूरो वा शूरं वनते शरीरैस्तनूरूचा तरुषि यत्कृण्वैते।

तोके वा गोषु तनये यदप्सु वि क्रन्दसी उर्वरासु ब्रवैते ॥ ६.०२५.०४

यत्- यदा । तोके तनये वा- पुत्रपौत्रविषये वा । गोषु- धेनुषु वा । अप्सु- उदकेषु वा । उर्वरासु- सस्याढ्यभूमिविषये वा । क्रन्दसी- आक्रोशन्तौ । ब्रवैते- विवादं कुर्वतः । यत्- यदा । तनूरूचा- तेजस्विनौ । तरुषि- युद्धे । कृण्वैते- सङ्घर्षं कुरुतः । तदा । शूरो वा अशूरो वेति शेषः । शूरम् । शरीरैः- स्वदेहैः । वनते- हिंसति । तदा त्वत्साहाय्यमपेक्षितम् ॥४॥

नहि त्वा शूरो न तुरो न धृष्णुर्न त्वा योधो मन्यमानो युयोधः।

इन्द्र नकिंश्चा प्रत्यस्त्येषां विश्वा जातान्यभ्यसि तानि ॥ ६.०२५.०५

त्वा- त्वाम् । शूरः- समर्थो वा । तुरः- हिंसको वा । धृष्णुः- धर्षको वा । मन्यमानः- अभिमानी । योधः- योद्धा वा । न । युयोधः । इन्द्र । त्वा- ते । प्रति- प्रतिनिधिः । एषाम्- एतेषु । नकिः- कोपि नास्ति । विश्वा- सर्वाणि । जातानि । तानि । अभ्यसि- अभिभवसि ॥५॥

स पत्यत उभयौर्नृम्णमयोर्यदी वेधसः समिथे हवन्ते।

वृत्रे वा महो नृवति क्षये वा व्यचस्वन्ता यदि वितन्तसैते ॥ ६.०२५.०६

महः- महति । वृत्रे- निरोधनिमित्ते वा । नृवति- मनुष्ययुक्ते । क्षये- गृहे निमित्ते वा । व्यचस्वन्ता- व्याप्तुवन्तौ । यदि- यौ । विततसैते- परस्परमुपक्षयं कुरुतः । तसेरुपक्षयकर्मणो विपूर्वात् विततसैते इति भवति । यदि- यस्य जनस्य । समिथे- यज्ञे । वेधसः- विधायका मेधाविनः । हवन्ते- इन्द्रमाह्वयन्ति । सः । अयोः- अनयोः । उभयोर्मध्ये । नृम्णम्- वीर्यम् । पत्यते- ईष्टे ॥६॥

अघं स्मा ते चर्षणयो यदेजानिन्द्र त्रातोत भवा वरूता।

अस्माकांसो ये नृतमासो अर्य इन्द्र सूर्यो दधिरे पुरो नः ॥ ६.०२५.०७

अस्माकासः- अस्मदीयाः । ये । नृतमासः- नेतारः । अर्यः- आर्यशीलाः । इन्द्र । सूर्यः-
मेधाविनः । नः- अस्मान् । पुरः । दधिरे- धृतवन्तः । ते चर्षणयः- त्वदीयाः । यत्- यदा । एजान्-
कम्पयेयुः । तदा । तेषाम् । वरूता- सम्भक्ता । उत- अपि च । त्राता- रक्षकः । भव ॥७॥

अनु ते दायि मह इन्द्रियाय सत्रा ते विश्वमनु वृत्रहत्ये ।

अनु क्षत्रमनु सहो यजत्रेन्द्र देवेभिरनु ते नृषह्ये ॥ ६.०२५.०८

महः- महते । इन्द्रियाय- ईशनाय । सत्रा- सत्यम् । विश्वम्- सर्वम् । वृत्रहत्ये- आवरणनाशने
निमित्ते । ते- तुभ्यम् । अनु दायि- अनुदीयते । यजत्र- पूज्य । इन्द्र । नृषह्ये- युद्धे । देवेभिः- देवैः ।
क्षत्रम्- वीर्यम् । अनुदीयते । सहः- शक्तिरनुदीयते ॥८॥

एवा नः स्पृधः समजा समत्स्विन्द्र ररन्धि मिथतीरदेवीः ।

विद्याम वस्तोरवसा गृणन्तो भरद्वाजा उत त इन्द्र नूनम् ॥ ६.०२५.०९

एव- एवम् । नः- अस्मान् । स्पृधः- स्पर्धमानान् प्रेरय । समत्सु- युद्धेषु । समज- प्रेरय । इन्द्र ।
मिथतीः- हिंसतः । अदेवीः- अन्धकारान् । ररन्धि- क्लेशय । नूनम्- निश्चयेन । इन्द्र । अवसा-
प्रीत्या । गृणन्तः- स्तुवन्तः । भरद्वाजाः- दत्तहविष्काः । ते- तव । वस्तोः- निवासम् । विद्याम-
लभेमहि ॥९॥